

РИСКОВЕ И НЕСИГУРНОСТ ДЕКЕМВРИ'2013

ПЕРИОДИЧЕН ДОКЛАД С ПРОГНОЗА И
ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА ВЪЗДЕЙСТВИЕ

В този първи периодичен Доклад за рисковете за сигурността на страната се синтезират и анализират националните рискове на базата на направените дотук доклади и изследвания на ЛУР. На базата на разработена в Лабораторията Методология е направен първи опит за обща оценка на несигурността в страната.

При изготвянето му, безпристрастно и с респект към фактите, са взети всички мерки за осигуряване на обективна и точна информация, а данните, анализите и мненията са базирани на посочените източници по начина и обхвата, изложен в доклада. Анализът и прогнозите не изразяват политически пристрастия; не третират предмета на анализа положително или отрицателно; не дават аргументи за ползата или за вредата от несигурността; третират я единствено от гледната точка на рисковете и опитите за тяхното управление.

Авторите не носят отговорност за неточно, непълно и превратно използване на информацията, представена в доклада. Без тяхното изрично писмено съгласие съдържанието на доклада не може да бъде променяно, преработвано, приспособявано, допълвано или от него да се изработват производни материали; не може да се цитира, освен за изследователски и учебни цели – докладът не е част от публичния, а от академичния дебат. За нанесените вреди се носи съответна имуществена отговорност.

Общата несигурност в последните две години е значителна. В настоящата година тя нараства в сравнение с предишната, като социалните рискове доближават критичните си стойности, следвани от рисковете за националната сигурност и политическата несигурност.

Изборите през 2013 г. – основното демократично средство за стабилизацията на политическия, обществен и икономически живот на гражданите, не дадоха резултат. Вместо намаляване, наблюдаваме нарастване на несигурността.

Прогнозата за 2014 г. сочи, че единствената възможност за стабилизация на обществото и институциите са европейските избори през май, които ще се проведат в обща атмосфера на несигурност.

Въведение

В първия периодичен Доклад за рисковете за сигурността ще направим обобщение на анализите и изследванията на ЛУР от септември до декември 2013 г. За три месеца от започването на работата на Лабораторията са налице ограничен брой периодични и междинни доклади. Въпреки това, ще направим опит да концентрираме резултатите си в един синтетичен показател за несигурността.

Създадохме Методология за определяне на Общ индекс на несигурност¹ (ОИН, GII). В България за първи път се прилага опит за синтетична оценка на общата несигурност. Като такъв, опитът подлежи на по-нататъшно развитие и усъвършенстване. Някои групи вероятно ще продължат да развиват и уточняват своите показатели. Вътре в синтетичните показатели ще бъде усъвършенствана методиката на формирането им.

Разбирането на Общия индекс ще се задълбочава във времето, с нарастване на броя на наблюденията и след международни сравнения, осъществени на базата на неговата методология.

При строго спазване на методологията, направихме оценки на несигурността в 2012 и 2013 г², за да получим данни за сравнителен анализ и най-вече да проследим динамиката на несигурността, която представлява най-голям научен и публичен интерес.

Още първото приложение на модела даде резултати, които в достатъчно пълна степен обясняват общата представа за нарастваща несигурност у нас.

Оценка на несигурността за 2012 г.

Загубата на население е основен риск в националните показатели. Вследствие отрицателния естествен прираст и емиграцията спадът на населението, и то само за първите 10 месеца на 2012, е -1,08%. Този показател превишава рисковия критерий и отговаря на общата убеденост, че страната е в демографска криза.

Започналите нарушавания на границата и най-вече терористичният акт в Сарафово, са показвали опасната уязвимост на сигурността на страната.

Социалната и етническа, а също и религиозна разпокъсаност е признак на постоянен, силно инертен и вреден за националното единство процес. Експертната оценка на ЛУР е базирана на три показателя, които характеризират силната фрагментация, затварянето на българските турци и ромските гета в страната, началото на ксенофобски прояви като атакуването на вярващи по време на молитва в центъра на столицата, както и за прояви на дискриминация на етническа и религиозна основа.

Секторният индекс на несигурност на тази група рискове е бил над теоретичната средна стойност на показателя – 2/3 от критичното равнище.

Група	Показател	Индекс
		2012
Национални	Трайна загуба на население	0,5
	Нарушения на териториалната цялост	0,102
	Терористични актове	0,05
	Социална, етно-религиозна раздробеност	0,025
<i>SII₁</i>		0,667

Политическата несигурност е оценена между ниска и средна. Основен принос за това е имало високото нетно недоверие в правителството в края на годината. Рискът е бил с критично значение в края на годината. То бе последвано от оставка на правителството в началото на следващата година и предсрочни избори. Принос е имала и близката до рисковия критерий оценка за корупционната опасност.

Показателите за доверие на бизнеса и потребителите прекратяват възстановяването си още в 2010 г., след резкия си спад през 2009 г., и са близки до критичните си стойности. Протестите са били в рамките на легитимни акции, но вече са подсказвали своя потенциал.

Група	Показател	Индекс
		2012
Политически	История на политическа нестабилност	0
	Недоверие в правителството	0,2
	Доверие на бизнеса	0,047
	Доверие на потребителите	0,0423
	Корупция	0,09
	Протести	0,025
<i>SII₂</i>		0,4043

Икономическият риск е бил нисък и най-малък сред останалите. Основната причина за това е била макроикономическата стабилност, изразяваща се в минимален (0,8%) растеж, в дефицит и публичен дълг – в рамките на критериите от Маастрихт.

Най-голям е бил приносът на обезценяването на капитала и имотите, където показателят за риска, според нас, е покривал рисковия критерий. Тези инвестиционни пазари са далеч от възстановяване от кризата и са в кризисно състояние. Известно изключение правят сделките със земеделска земя. Състоянието е такова, че

значителен обем от свободните инвестиционни средства са замразени в покупки на имоти и акции.

С кризата на инвестиционните пазари е свързано значението на риска от несъбираемите кредити. След серията от разсрочвания и заделените провизии, те остават над 10% от всички отпуснати кредити, което формира и рисковото им значение в групата.

Страната е с инвестиционен кредитен рейтинг и ниска инфлация, поради което тези индекси отчитат сигурност. Те формират и значителна част от несъбираемите кредити.

Икономическата несигурност за 2012 г. не е висока, тя дори не е средна. Профилът на рисковете обаче показва, че икономиката се е стабилизирала на много ниско, депресивно равнище на функциониране, характерно най-вече със замразени инвестиции, висока фирмена задлъжнялост и сериозни несъбираеми кредити.

Група	Показател	Индекс
		2012
Икономически	Икономическа рецесия	0
	Обезценяване на капитала, земята, жилищата и офисите	0,2
	Дефицит на бюджета	0
	Публичен дълг	0
	Фирмени задължения	0,025
	Необслужвани кредити	0,0177
	Кредитен рейтинг	0
	Инфлация	0
<i>SII₃</i>		0,2427

Социалната несигурност е била в близко до криза състояние. Основен принос за това са имали бедността, безработицата и неравенството. Веднага след икономическата криза те стават критични или близки до критичните. България е една от най-бедните европейски страни, с много висока безработица и с едно от най-високите равнища на относителна бедност, вследствие неравенството.

Дефицитът на бюджета на ДОО също е бил е близко до критичната си стойност вследствие това, че централният бюджет е добавял извънредна субсидия равна на почти половината от приходите от осигурителни вноски.

Дълговете на държавните и общински болници са били 35% от техните приходи, което е свидетелство за дезорганизация, липса на контрол, натоварване на пациентите с допълнителни разходи, според някои изследвания до 42% от общите разходи за лечение, и ограничаване на достъпа на гражданите до качествено здравеопазване.

Сигурност е имало в самите бюджети на здравните институции, но за сметка на занижено планиране на постъпления, поради огромния брой здравно неосигурени лица.

Синдикалните протести не са представлявали заплаха.

Група	Показател	Индекс
		2012
Социални	Бедност	0,35
	Безработица	0,35
	Неравенство	0,095
	Дефицит на пенсионната и социално осигурителната система	0,0496
	Дългове на болници	0,025
	Преразходи/недостиг на средства на здравните институции	0
	Синдикални протести	0
<i>SII₄</i>		0,8696

Несигурността в енергетиката е била със средна значимост. Приносът е бил основно от високата енергийна зависимост от доставките на енергоресурси от една страна и формираните поради това позиции за злоупотреба с господстващо положение. Обществото реагира през лятото и есента с протести срещу монополните цени на течните горива.

Балансът на електроенергийните мощности и потребностите вече е показвал, отрицателното въздействие на излишните мощности върху цените на електроенергията, което в началото на 2013 г. породило масови протести.

Група	Показател	Индекс
		2012
Енергийни	Енергийна зависимост	0,4
	Баланс на природния газ	0,0494
	Баланс на електроенергийните мощности и потребностите	0,0722
	Резерв течни горива	0
<i>SII₅</i>		0,5217

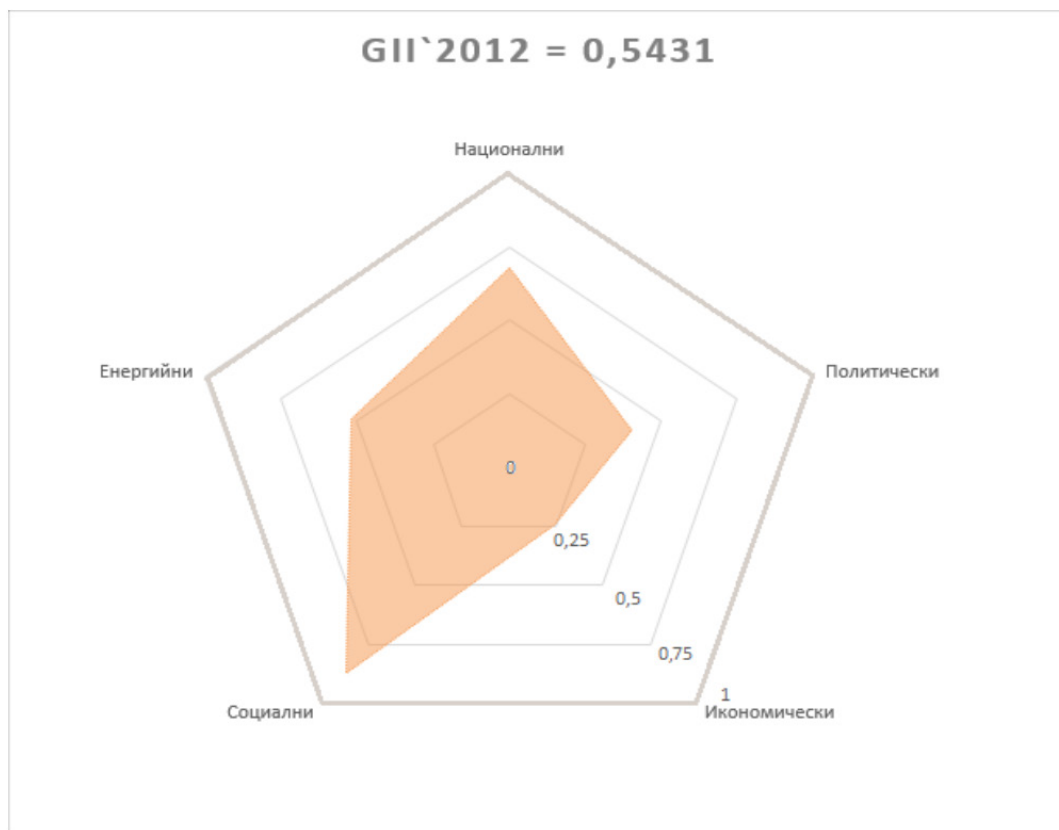
На Фигура 1 са показани заедно значенията на секторните рискове и средната стойност на Общия индекс на несигурност General Insecurity Index – GII'2012 = 0,5431.

Несигурността е била значителна, малко над средната. Произтичала е най-вече от секторния социален индекс. Той е имал близка до критичната си стойност. Другата критична стойност е, че сивът на населението в 2012 г., който е един от най-високите измервани от ООН.

Такава форма на несигурност е нетрайна. Близките до критичните си стойности социални рискове и демографската криза имат свойството бързо да задълбочат рисковете в останалите направления, особено в политическото.

Българските институции и общество, трета година не са отразили отрицателните последици от кризата 2008/2009. Гражданите са понесли последици от кризата чрез близко до критичното снижаване на социалния си статус, чрез влошаване

Фигура 1³

Оценка на несигурността за 2013 г.

Националният секторен индекс показва близка до критичната ситуация.

Към прогнозата за нарастващ до 1,4% темп на намаляване на населението, който отново е един от най-високите в света, се добавя пробивът в защитата на границата на страната. От 1700 отчетени нарушения на границата от нелегални имигранти през миналата година, към декември т.г. броят им е 11 088. Според правителствената стратегия, нарушенията и потокът нелегални имигранти надвишават близо два пъти способността на властите да управляват проблема. Физическата охрана на границата натоварва прекомерно сектора за сигурност. Това прави рискът критичен.

Социалната, етно-религиозна раздробеност остава на същото средно равнище на несигурност, както през миналата година. Но скритият потенциален риск рязко се повишава от живеещите в тежки условия нелегални имигранти и усилващата се ксенофобия в обществото. Извършиха се нападения и покушения на етническа и религиозна основа. Това засилва екстремистките нагласи сред част от избирателите, което само по себе си е силна вторична опасност за политическата система на страната.

Група	Показател	Индекс
		2013
Национални	Трайна загуба на население	0,5
	Нарушения на териториалната цялост	0,3
	Терористични актове	0
	Социална, етническа фрагментация	0,025
<i>SII₁</i>		0,825

Политическият секторен индекс също показва близко до критичното си значение. Основната причина за това са политическата криза през февруари и предсрочните избори. Институциите влязоха в период на политическа нестабилност.

Противно на нормалната тенденция на нарастване на доверието към институциите вследствие избирането на нов парламент и правителство, доверието в изпълнителната власт в края на тази година е критично ниско. Изборите не оказаха оздравително въздействие върху обществото.

Доверието на бизнеса и потребителите, което при обичайната за края на 90-те години и първото десетилетие на века традиция се покачва след избори, реагира много слабо на предсрочните избори.

Почти критично висока остана корупцията, което може да се очаква за новоизбрани изпълнителна и законодателна власти, които нямат достатъчно доверие в обществото. Протестите ескалираха до висок риск, като преминаха в гражданско неподчинение, окупиране на сгради и пътища.

Група	Показател	Индекс
		2013
Политически	История на политическа нестабилност	0,4
	Недоверие в правителството	0,2
	Доверие на бизнеса	0,0317
	Доверие на потребителите	0,0407
	Корупция	0,09
	Протести	0,075
<i>SII₂</i>		0,8375

Икономическият риск остана на същото ниско равнище, както в предишната година. Но със задълбочаващи се отрицателни последици вследствие продължаващата депресия:
темп на растеж 0,6 %;

- дефлация на цените;
- актуализиран, поради неизпълнение на приходите и невярна макрорамка бюджет;
- повишен дефицит;
- разрешение за нов външен дълг.

Напрежението на несигурност остава същото в инвестициите, във фирмените задължения и необслужваните кредити.

На вече видимото за всички ниско ниво на депресивна стабилизация, икономиката не е в състояние да предотвратява социалните и политически опасности.

Група	Показател	Индекс
		2013
Икономически	Икономическа рецесия	0
	Обезценяване на капитала, земята, жилищата и офисите	0,2
	Дефицит на бюджета	0
	Публичен дълг	0
	Фирмени задължения	0,025
	Необслужвани кредити	0,0179
	Кредитен рейтинг	0
	Инфлация	0
<i>SII₃</i>		0,243

Социалната несигурност плътно доближи критичната си стойност, която според Методологията на ЛУР за Общия индекс на несигурност е 0,9.

Причината отново са бедността и безработицата. Според Евростат, българите са най-бедните сред гражданите на Европейския съюз и дори са по-бедни от някои от своите съседи, които са извън Общността. Българската икономика хронифицира дела на безработните на равнищата на тези страни от еврозоната, които имат тежки дългови проблеми. Неравенството, т.нар. относителна бедност се засили и се добави към убедеността на българските граждани, че са с най-нисък жизнен стандарт и качество на живота.

Дефицитът на ДОО показва признаци на слабо намаление вследствие въвеждането на плавно нарастване на възрастта за пенсиониране. Делът на субсидията от централния бюджет за покриване недостига в бюджета на ДОО към сумата на осигурителните вноски намаля от 49,7 на 44,5%.

Дълговете на държавните и общински болници достигнаха 51%, което още повече ограничи достъпа до болнично лечение⁴.

Група	Показател	Индекс
		2013
Социални	Бедност	0,35
	Безработица	0,35
	Неравенство	0,1
	Дефицит на пенсионната и социално осигурителната система	0,0431
	Дългове на болници	0,05
	Преразходи/недостиг на средства на здравните институции	0
	Синдикални протести	0
<i>SII₄</i>		0,8931

Енергийните рискове за гражданите останаха на средно ниво, най-вече поради запазилото се високо ниво на едностранна енергийна зависимост.

Несигурността за фирмите, производители и търговци в сектор Енергетика, рязко се покачи. ЛУР още не е създала методика за оценка на вътрешните за сектора рискове; те обаче са особено високи:

- за НЕК, която е изправена пред опасността да загуби арбитражното дело с „Атомстройекспорт“ и иск за 1 млрд. евро;
- за редица производители на електроенергия поради намаленото потребление;
- заради намалението на цените на електроенергията от ДКЕВР;
- заради въведените такси за достъп до електропреносната мрежата.

Много тежкото положение на фирмите в сектор Електроенергетика е цената, която те плащат за опита за намаляване на социалните и политически рискове посредством намалението на цената на електроенергията.

Група	Показател	Индекс
		2013
Енергийни	Енергийна зависимост	0,3733
	Баланс на природния газ	0
	Баланс на електроенергийните мощности и потребностите	0,1377
	Резерв течни горива	0
SII_5		0,5111

На **Фигура 2** са показани секторните рискове и общия индекс за 2013 г. – **GII'2013 = 0,6619**.

Общата несигурност вече е между средна и висока. Това се дължи на рязкото изостряне на националните и политически рискове, които доближават критичните си нива, следвайки социалната несигурност.

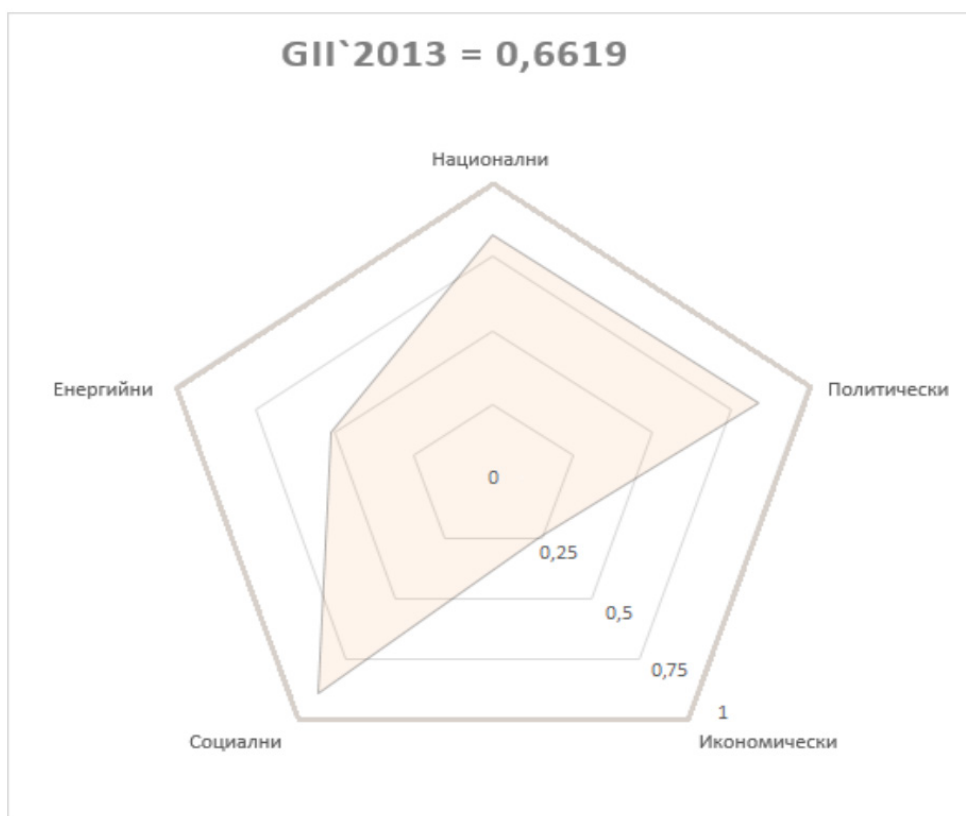
В 2013 г. страната е станала по-уязвима за обща криза. Анализът показва, че това се дължи на следните причини:

1. Критичната социална несигурност създаде зимна протестна вълна, съпроводена с неподчинение и насилие, на която властта не намери противодействие;
2. Оставката на премиера Б. Борисов отключи политическата нестабилност в страната;
3. Редовният мандат на парламента можеше да бъде завършен, включително след оставката на кабинета;
4. Управляващата партия предизвика предсрочни избори, заради преценката си, че ще загуби още повече от доверието на избирателите⁵;

5. Резултат от предсрочните избори е нестабилната политическа констелация, опряна на националистически и ксенофобски вот;
6. Неспособност за противодействие на кризата, породена от нелегалните имигранти.
7. Бързата загуба на доверие на Народното събрание и Правителството, вследствие порочни кадрови решения;
8. Новата продължителна вълна на граждански протести.

Предизвиканата политическа несигурност определя перспективата до европейските избори през май 2014 г. Самите избори ще се проведат в неблагоприятна среда на нарастваща обща несигурност, критични социални и високи политически и национални рискове.

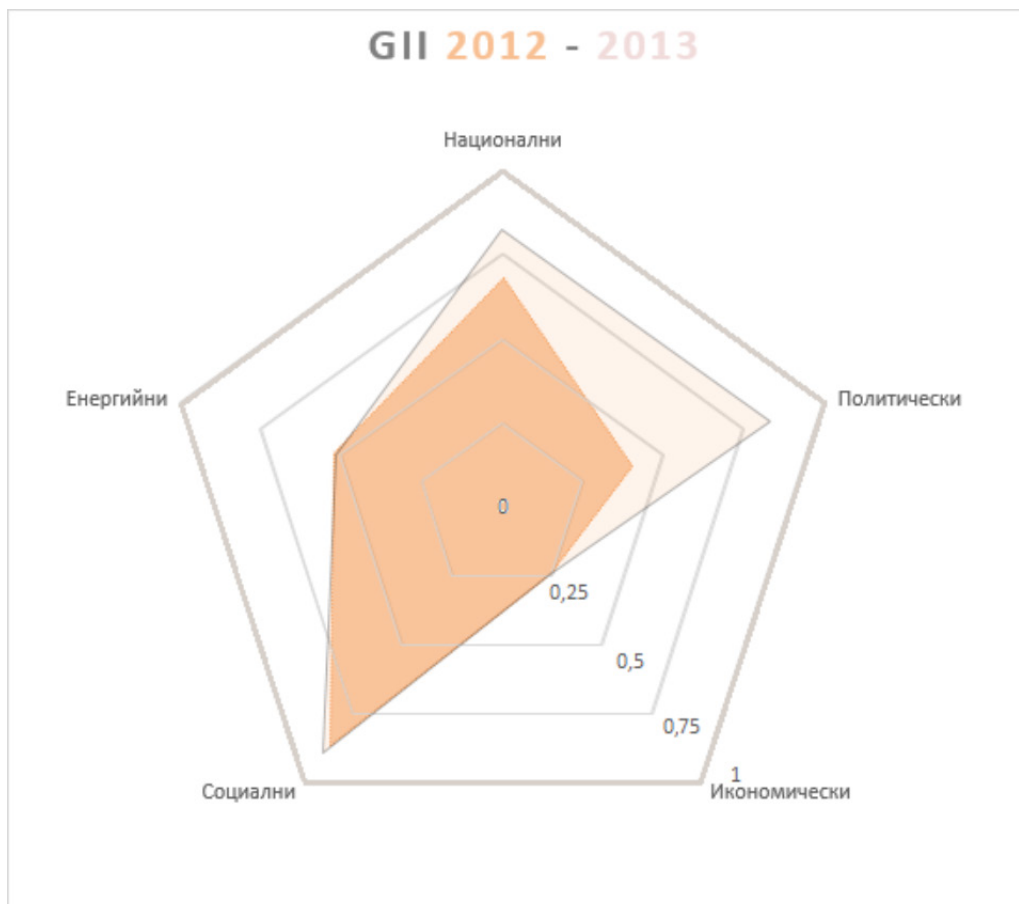
Фигура 2

Динамиката на несигурността 2012 – 2013 г:

На Фигура 3 са показани едновременно параметрите на GII за 2012 и 2013 г.

Сравнението между получените стойности на Индекса за 2012 и 2013 година, показва че критично високите равнища на демографската криза и задълбочаващите се социални неравенства усилиха ефекта на правителствената и последвалата я парламентарна криза. Подаването на оставка от правителството Б. Борисов, както и отказът на БСП и ДПС да съставят кабинет в рамките на мандата на 41-то Народно събрание, изиграха ролята на пусков механизъм на редица вторични рискове, които усилиха с общата несигурност.

Политическата криза и нейният резултат - нарасналата нестабилност, се отразиха негативно върху средата за сигурност и изостриха обществената чувствителност към социалните бедност, неравенства, безработица, недостъпно здравеопазване. Трайният негативен ефект от демографската криза увеличава цената на бедността, относителната изолираност и етно-религиозната разпокъсаност, в която живеят съществени групи от населението на страната.

На свой ред, рязкото скъсяване на хоризонта на очакванията, породено от политическата несигурност, определя засилването на рискове като нарастване на дела на „сивата икономика“, намаляване на събираемостта на публичните приходи и вторично свиване на потреблението. Всичко това увеличава

очакванията към държавата и нейните институции да въздействат върху тези рискови фактори, а това, на свой ред увеличава обхвата и изостря всички общи негативни ефекти.

Насърчаването на определени социални очаквания, на които залага правителството, адресират проблемите на големи, но относително пасивни групи от обществото. Стратегията за пренебрегване на гражданските протести и усилията за тяхното неутрализиране за сметка на засилено внимание към, намиращите се в малцинство, социални групи, които подкрепят управлението, няма да намали социалното напрежение.

Активностите на протестите се превръщат в скрити конфликти, които могат незабавно да бъдат активирани при определени условия. В този смисъл, избраната от правителството стратегия за противодействие срещу протестите, на свой ред се превръща в рисков фактор по отношение на сигурността.

Най-тревожното е, че естествените за едно демократично общество и държава очаквания, несигурността да се преодолее посредством избори, не се оправдаха. Приложено е най-силното противодействие на нарастващите рискове за гражданите, обществото и институциите и то не е дало резултат.

Управляващите могат само частично да въздействат на задълбочаването на старите и появата на нови рискове за националната сигурност. Основният риск – срывът на населението дестабилизира цялата страна и няма управленски въздействия, които могат да дадат резултат за кратък период от време.

Политическата уязвимост на страната и обществото не може да бъде овладяна за времето до европейските избори през следващата година. Още повече, че те ще се проведат при неблагоприятни условия. Вероятно е нарастването на политическата нестабилност до тяхното провеждане и след това, вследствие активизиране на екстремистки и ксенофобски вот.

Възможно е социалните жестове на управляващите временно да отложат силни протести на гражданите. По същество си тези социални мерки са преразпределителни процеси за ограничаване на недоволството от бедността и безработицата. Те не решават икономическите проблеми и не намаляват тревогата от критичната социална несигурност.

Прогноза за 2014 г.

Тенденцията за нарастване и запазване на високи нива на политически рискове очертана през 2012 и 2013 г. ще се запази и през 2014 г. Политическите рискове от своя страна генерират икономическа несигурност, спад на потреблението и дефлация. Налице е ефект на възпроизвеждане на икономическа несигурност и стагнация заради политическата нестабилност и обратно. Това пречи на страната да преодолее икономическата криза и да достигне темпове на реален икономически растеж от поне 3 – 4 на сто, което би било нормално ако отсъстваше порочния кръг между политическото недоверие и недоверието на бизнеса и потребителите в положителните перспективи съответно за инвестиции и сигурна работа и доходи.

Тенденциите в икономическата среда очертават като много вероятна следната прогноза за следващата година:

- Реален растеж на БВП 1 – 1.2 на сто, вместо заложените в Бюджет 2014 г. – 1.8 на сто;
- Задържане на брутно капиталонакопаване на ниско равнище в рамките на 24 на сто от БВП;
- Изоставане от официално прогнозирания номинален БВП с около 2 на сто, или 1.5 млрд. лева;
- Слаб растеж на потреблението до 1,5 вместо очаквания 2.1 на сто;
- По-ниска от очакваната инфлация - в рамките на 1.2 – 1.4 на сто, вместо официално заложената от 1.8 на сто.

Колебливата икономическата стабилност без икономически растеж, инвестиции и създаване на нови работни места, няма повече ресурс да решава най-острите проблеми на гражданите.

Политическата криза, проектирана върху устойчиво негативните демографски тенденции, при съществуващите равнища на социално неравенство, доведе през 2013 година до навлизането в период на несигурност, с всички произтичащи от това следствия. Липсата на решителни политически действия, основаващи се интензивен диалог и минимални равнища на съгласие и при запазване на установилия се модел на управление, най-вероятно ще рефлектират в нарастване на икономическата несигурност. Регистрираният в края на 2013 година лек ръст на позитивните оценки сред работодателите може да остане краткотраен, ако не бъдат преодолени рисковете, свързани с неопределеността на управлението; нарастването на дела на публичните средства, насочвани към субсидирана заетост и подкрепа за групи в неравносйно положение, нямат свойството да създават нови, устойчиви работни места.

Определящо значение за първата половина на 2014 година ще имат практическите измерения на качеството на европейската интеграция на България. От една страна, предстоящите избори за Европейски парламент ще насочи в много по-голяма степен вниманието на европейските институции към качеството на реализираните проекти и постигнатия ефект от тяхната реализация. От друга, за част от бенефициентите на европейско финансиране, забавянето при разплащането може да се окаже допълнителна финансова тежест, която да ги постави в затруднено положение. Едновременно с това, забавянето в процеса на подготовка на Споразумението за партньорство за периода 2014 – 2020 година, отлага поне с няколко месеца подготовката и стартирането на нови проекти, които биха повишили предвидимостта на средата, а оттам и окуражили частните предприятия да инвестират. Към всичко това трябва да добавим и ограничения капацитет на правителството за определяне на приоритети на развитието, както и за реализиране на конкретни публични политики в сферите, в които са налице най-съществени проблеми.

Този рисков контекст може да повлияе негативно върху средата за сигурност. Налице са циклични кризи и рискове, породени от равнището на деградация на социална инфраструктура, които най-често се проявяват в зимните месеци. Едновременно с това, липсата на последователно провеждани политики,

повишава относителното ниво на екологични рискове, които пряко или косвено биха могли да засегнат здравето на населението. В урбанизирани територии, липсата на политика за активно управление на тези рискове може да доведе до допълнително влошаване на качеството на живота.

През 2014 година, определящо значение за общото равнище на (не)сигурност ще има политическата сфера, в която бяха генерирани и се разраснаха негативните явления, регистрирани в Индекса през 2013 година. От позитивното развитие в сферата на политическите явления ще зависи относителното ограничаване на икономическите рискове, както и ефективното управление на съпътстващите рискове в сферата на сигурността. Ограничаването на политическата несигурност може да окаже позитивно влияние върху останалите сфери, въпреки че това само по себе си не би могло да бъде достатъчно.

Тенденцията към централизация на управлението, което често намира оправдание в необходимостта от управление в условия на криза, ограничава възможностите за ефективно управление на рисковете, произтичащи от задълбочаващите се неравенства между регионите в страната. Липсата на капацитет за управление на риска на местно ниво, задълбочава зависимостта на местните власти и отдалечава във времето възможностите за активно привличане на чуждестранни инвестиции и на средства от европейските програми. При тези условия, дори и да е налице относителна политическа стабилизация на национално равнище, тя ще има слабо влияние върху доминиращите нагласи, свързани с относителна загуба на перспектива, а това на свой ред ще продължи да действа като катализатор на негативните демографски процеси и по отношение на социалните неравенства и свързаните с тях процеси на фрагментация и изолация в българското общество.

Другият сектор експлоатиран срещу социалните и политически рискове – енергетиката натрупва силно напрежение. Рисковете нарастват вътре в сектора. Ниското потребление може да наложи нарастващо периодично спиране на електрогенериращи мощности. Либерализацията ще определи пазарни цени на електроенергията и неизбежно води до закриване на електрогенериращите мощности с ниска конкурентоспособност. Енергийната зависимост от един доставчик ще се повиши още повече, при подписване на договор за строителство на „Южен поток“. За производителите - баланса на енергийните мощности ще бъде нарушен при строителство на нова голяма мощност, ще доведе до закриване на ТЕЦ-ове и мини, а това от своя страна - до тежки икономически и социални последици за определени региони и до липса на инвестиции за подобряване на действащите мощности.

Вместо заключение.

Идващата 2014 г. носи тревога за нарастващата несигурност.

Бележки

¹ Вж. Методология на ЛУР за определяне на Общия индекс на несигурност.

² Там, където няма актуални данни, сме ползвали последните отчетни данни; където няма отчетни данни сме ползвали прогнозите, както например за дефицитите на бюджетите на страната; където отсъстват данни сме направили интерполация; и, където не сме успели да направим прецизни разчети по уточнена и приета от нас методика сме направили експертна оценка, която не се отклонява значително от действителната.

³ Нулата не се нуждае от коментар. Линията на стойност 0,25 очертава зоната на ниска несигурност; тази на стойност 0,5 - на средна; тази на 0,75 - на висока, а на 1 очертава криза.

⁴ В-к "Форум Медикус" от 09.12.2013: "През 2012 г. всеки трети български гражданин е ползвал системата за спешна медицинска помощ за решаване на здравен проблем. Нараства търсенето на спешна помощ поради затруднения в достъпа до извънболнична и болнична помощ, в т.ч. и поради нарушени здравноосигурителни права. Обемът на осъществяваната дейност от центровете за спешна медицинска помощ бележи увеличение, като половината от тази дейност е свързана с оказване на медицинска помощ на пациенти, които следва да се обслужват от лечебните заведения за първична и специализирана извънболнична помощ и не са обект на системата за спешна медицинска помощ."

⁵ Тази политическа преценка бе потвърдена от предсрочните избори. На тях ГЕРБ възстанови част от загубеното доверие.